

Моніторинг навчального процесу, як напрям вивчення фахової дієздатності персоналу

Баран М. П.

Україна, м. Івано-Франківськ, Івано-Франківський інститут менеджменту THEU

Summary

This article makes the emphasis on the importance of monitoring the studying process because it is a vital component of checking the level of professional efficacy of the teaching staff of an educational establishment. It outlines the main norms and stages of monitoring and shows the influence of the results of analysis on the improvement of the system of higher education quality management in general, and of a particular educational establishment.

Інноваційний процес розвитку освіти і науки в Україні на сьогоднішньому етапі набуває прискореного та випереджального характеру і створює умови для самоствердження і самореалізації особистості впродовж життя.

Якість надання освітніх послуг залежить від цілого ряду моментів: забезпечення доступу до вищої освіти відповідно до здібностей, мотивації, можливостей, проведення соціологічних досліджень серед різних категорій респондентів з метою оцінювання якості освіти на різних етапах її здобуття, оприлюднення результатів та усунення негативних тенденцій, здійснення моніторингу ситуації на ринку освітніх послуг, як елементу корегування ступеня якості освіти.

Міністр освіти і науки України – С. Ніколаєнко, розкриває у статті “Рейтингові системи – складові національного моніторингу якості вищої освіти” можливість створення національної системи моніторингу якості освіти та застосування рейтингових систем для оцінювання результативності діяльності навчальних закладів та системи освіти в цілому. Як складову системи моніторингу, на думку автора, слід розглядати системи ранжування та рейтинги навчальних закладів, які нині широко застосовуються у практиці управління освітою в країнах світу та Європи зокрема [1, 3].

Мета нашого дослідження полягає у висвітленні важливості проведення моніторингу навчального процесу для підвищення професійної та педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу освітньої установи, як безпосередньої та незаперечної передумови результативної діяльності вищого навчального закладу, визначення його пріоритетів за певними індикаторами, інтегральних можливостей позиціонування на ринку освітніх послуг і ринку праці.

Аналіз стану навчально-виховного процесу дозволить інформувати науково-педагогічні та студентські колективи, адміністрацію вищих навчальних закладів про ефективність та результативність їх роботи, корегувати базові стратегії розвитку вищої освіти, приймати адекватні управлінські рішення щодо удосконалення системи управління якістю вищої освіти.

Проблемі моніторингу приділяється увага не тільки на рівні Міністерства освіти і науки України, питанням моніторингу освіти присвячено ряд праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед них можна виділити праці А. Андрущак [2], М. Домбровська [3], М. Кулик [4], Г. Цехмістрова [6] та ін..

Водночас потребує вирішення питання щодо моніторингу навчального процесу, що й зумовило вибір теми статті “Моніторинг навчального процесу, як напрям вивчення фахової дієздатності персоналу”.

Моніторинг освіти розглядається в теорії спеціального управління як одна із головних, відносно самостійних ланок управлінського циклу. В межах моніторингу проводиться виявлення та оцінювання проведених педагогічних дій. При цьому забезпечується зворотний зв'язок, який повідомляє про відповідність фактичних результатів діяльності педагогічного колективу кінцевій меті. Завдання моніторингу навчального процесу полягає в оцінці ступеня досягнення поставленої навчальним

закладом мети, спрямованості дій та виявленні причини відхилень, що тісно пов'язано із функціями і стадіями управління навчальним закладом.

За допомогою моніторингу є можливість дати відповідь на запитання про ефективність певної технології навчання, виділити фактори впливу на результати, довести залежність від кваліфікації педагога. Одна із головних вимог оцінювання навчального процесу — об'єктивність, яка визначається відповідністю фактичних успіхів науково-педагогічних працівників, студентів та оцінкою виявленого рівня знань (відповідно до державних стандартів), як кінцевого результату взаємодії на рівні викладач – студент. Об'єктивність проведення моніторингу можлива за умови комплексної перевірки отриманих результатів на різних рівнях: студент – викладач – завідувач кафедри – адміністрація.

Ми вважаємо за потрібне здійснити моніторинг навчального процесу шляхом контролю рівня знань тих, хто навчається, рівня фахової дієздатності тих, хто навчає. Співставлення результатів такого моніторингу дозволить зробити відповідні висновки щодо науково-педагогічного рівня процесу навчання. Оскільки моніторинг навчального процесу тісно пов'язаний з оцінкою цілей і планів закладу, які передбачені навчальним планом, та порівнянням фактичного рівня підготовки з планами, то головне завдання його проведення ми вбачаємо у роботі, спрямованій на зменшення різниці між ними, виявлення та усунення негативних факторів впливу на неї.

Рекомендуємо проводити моніторинг навчального процесу за такими етапами: збір потрібної інформації, підготовка звіту та презентація його перед учасниками навчального процесу. Це дасть можливість визначити рівень професійної майстерності навчального персоналу, виявити недоліки у викладацькій діяльності та вчасно внести корективи у методику своєї роботи.

Моніторинг як технологія передбачає визначення результатів навчання та їх корекцію відповідно до стану засвоєння конкретних знань і вмінь, які студент повинен був сформулювати в процесі вивчення даного навчального матеріалу, та встановлює не тільки рівень сформованості знань і вмінь студентами, але й їх відповідність заданим цілям даного навчального процесу, а також створює можливості їх корекції відповідно до визначеного еталону стандарту майбутньої професійної діяльності. Нами запропоновані норми моніторингу якості навчання студентів на рівні кафедра – адміністрація (Таблиця 1).

Систематичний аналіз діяльності за визначеними нами рівнями та компонентами допоможе адміністрації закладу вчасно виявляти недоліки у навчально-виховному процесі та вживати відповідних заходів і засобів, спрямованих на їх ліквідацію. Результати аналізу дають можливість визначити також рівень фахової дієздатності навчального персоналу установи взагалі та його профмайстерність зокрема.

Моніторинг якості навчально-виховного процесу (рівень фахової дієздатності) передбачає такі етапи: діагностика та експертиза діяльності навчального закладу; порівняльний аналіз результатів, консультування та практична допомога в подоланні недоліків, труднощів, які виникають під час навчального процесу; проектні плани майбутнього розвитку навчального закладу.

На підставі проведеного аналізу вищий навчальний заклад зможе оцінити своє місце в системі освіти, проаналізувати власні сильні та слабкі сторони, і скорегувати стратегію розвитку так, щоб максимально наблизитися до якісного надання послуг у сфері освіти, визначити своє місце на ринку освітніх послуг та ринку праці за умов жорсткої конкурентної ситуації, яка складається в кожній адміністративно-територіальній одиниці, регіоні, державі в цілому.

Таблиця 1.

Норми моніторингу якості навчально-виховного процесу на рівнях кафедра – адміністрація

№ п/п	Норми моніторингу	Термін і норма виконання
I	Аналіз на рівні кафедри	
1	Аналіз завідувачем кафедри:	
	- стану проведення занять	1-2 заняття кожного викладача
	- стану науково-дослідної роботи викладачів та студентів	Відповідно до плану НДР роботи
	- стан захисту курсових, дипломних та магістерських робіт	Відповідно до розкладу, не менше 5 робіт
	- аналіз якості засвоєння навчальних дисциплін	Не менше 5 письмових відповідей
2	Аналіз і обговорення стану проведення відкритих занять	Не менше 1 заняття викладача, не рідше 1 разу за семестр
3	Аналіз і обговорення стану проведення занять взаємовідвідування	2-4 заняття викладача
4	Аналіз виконання індивідуального плану викладача	1 раз у семестр
5	Аналіз виховної роботи кураторів груп	Щомісяця
6	Ведення навчально-методичної документації	Щомісяця
7	Аналіз проходження всіх видів практики	1 раз у рік
II	Аналіз на рівні дирекції	
1	Аналіз роботи Вченої ради інституту, на науково-методичній ради	1 раз у семестр
2	Аналіз стану відвідування навчальних занять завідувачем кафедри	1 раз у семестр, не менше 10 відвідувань
3	Аналіз стану виконання плану наукової, навчальної, організаційної, виховної роботи кафедри	1 раз у семестр
4	Аналіз роботи денної та заочної форм навчання	Щомісяця
5	Аналіз роботи методистів	Щомісяця
6	Стан студентського самоврядування	Щомісяця

Перелік посилань:

1. Николаєнко Станіслав. Рейтингові системи – складові національного моніторингу якості вищої освіти // Вища школа. – №3. – 2006. – С. 3-15.
2. Андрущак А. О. Рейтингова технологія оцінки знань в навчально-виховних закладах // Педагогіка і психологія. – 1996. – №.3. – С.86-93.
3. Домбровська М.А. Мониторинг качества обучения в учреждениях экономики, к.пед.наук: 13.00.04. – М., 2000. – 172с.
4. Кулик М. С., Полухін А. В. Методичні рекомендації з організації та проведення ректорського контролю якості підготовки фахівця. – К.: КМУУА, 2000. – 208с.
5. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2005. – 280 с.